

фактори. Найвагомішою спонукою виявився інтерес до роботи, який обрали в якості найсуттєвішого фактору особистого і професійного розвитку 73 % опитаних. Вагомими були також такі внутрішні та зовнішні чинники, як: зайняття самоосвітою, довіра з боку керівництва і колег, новизна діяльності, умови праці та можливість експериментування (кожен з них обрали 46 % опитаних). Однак серед бар'єрів, що звичайно гальмують інноваційну викладацьку діяльність, найчастіше відмічалися фактори зовнішнього порядку: нестача часу (63 %), відсутність допомоги і підтримки в цьому питанні (46 %), неадекватний зворотний зв'язок з колегами і керівниками (36 %). Власну ж інертність вказали в якості основної перепони інноваційної діяльності лише 27 % опитаних.

Таким чином, проведене дослідження хоч і має дещо обмежений характер (явно мала вибірка), все ж вказує на недостатність наявних в університеті умов для забезпечення ефективної інноваційної педагогічної діяльності. Викладачі в цілому підтримують інноваційну політику керівництва, однак слабо розуміють важливість своєї участі в інноваційному освітньому процесі, готові до пошуків і запровадження ефективних навчальних технологій, однак не мають для цього достатніх можливостей.

М. В. Артюшина, канд. пед. наук, доц.,
докторант кафедри педагогіки та психології

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЕКОНОМІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

У відповідності до вимог Болонської декларації навчальні програми професійної підготовки мають обов'язково включати блок самостійної роботи студентів (далі СРС). Реалізація цього підходу в КНЕУ супроводжується все більшою її формалізацією. У «Положенні про самостійну та індивідуально-консультативну роботу студентів КНЕУ» викладені основні засади організації і контролю СРС, створені передумови для впровадження єдиного підходу викладачів до організації СРС. Разом з цим до актуальних завдань сучасної професійної підготовки відносить також завдання все більшої індивідуалізації навчання, врахування інди-

відуальних особливостей суб'єктів навчання, їх специфічних навчальних запитів і потреб, здібностей і можливостей. Поєднання формальних вимог до забезпечення єдиного підходу до СРС та індивідуалізації навчання складає актуальну дидактичну проблему. Продемонструємо можливе її розв'язання на прикладі психолого-педагогічної підготовки в КНЕУ імені Вадима Гетьмана.

Перш за все, слід надати конкретніше тлумачення поняття «індивідуалізація». Викладачі-практики часто зводять її до специфічних форм роботи зі студентами, зокрема індивідуально-консультативної роботи. Вчені надають більш точне визначення: «Індивідуалізація — це врахування в процесі навчання індивідуальних особливостей учнів у всіх його формах і методах, незалежно від того, які особливості і в якій мірі враховуються» (І. Є. Унт)¹. Індивідуалізація може здійснюватись через створення індивідуальних навчальних планів, програм, підбір спеціальної навчальної літератури, складання індивідуальних завдань, відбір конкретних форм, методів і прийомів навчання, контролю-оцінної діяльності. В такому контексті індивідуалізація може здійснюватись в усіх формах організації навчальної діяльності студентів, зокрема, в процесі СРС. Покажемо на прикладі індивідуалізацію СРС при реалізації дисципліни «Психологія та педагогіка» — складової психолого-педагогічної підготовки в КНЕУ.

Самостійна робота (СР) з дисципліни «Психологія та педагогіка» являє собою комплекс завдань теоретичного характеру та практичного спрямування, які виконуються без безпосередньої участі викладача, переважно у позааудиторний час. У процесі викладання дисципліни пропонуються роботи теоретичного та практичного характеру. Теоретична робота може здійснюватись методом конспектування, реферування, написання твору-есе, підготовки доповіді. Практична робота здійснюється методами психодіагностики або проведення невеликого наукового дослідження. Виконання самостійних робіт можливе індивідуально і підгрупами, у вигляді окремих завдань до кожної теми або комплексних самостійних робіт з кількох тем. Теми рефератів, творів-есе, доповідей та досліджень пропонуються викладачем або обираються студентами самостійно й узгоджуються з викладачем на індивідуально-консультативних заняттях. На початку семестру студенти отримують перелік завдань для самостійної роботи, а також норми їх виконання і критерії оцінювання, необхідні тер-

¹ Цит. За: *Пехота Е. Н.* Индивидуализация профессионально-педагогической подготовки учителя: Монография. — К.: Вища школа, 1997. — С. 26.

міни виконання. Індивідуалізація полягає в тому, що студент самостійно обирає тип завдань для виконання, а також теми, яким він хоче приділити більше уваги в процесі СРС. Процес виконання завдань забезпечується індивідуально-консультативною роботою з викладачем.

Реалізація підготовки за таким підходом свідчить про позитивні результати, що виражається у високій успішності навчання, підтримці належної мотивації, задоволеності студентів, розвитку самостійності та ін.

В. Х. Арутюнов, канд. філос. наук, проф.,
О. Я. Зирянов, канд. філос. наук, старш. викл.,
кафедра філософії

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВІДНОВЛЕННЯ КУРСУ ФОРМАЛЬНОЇ ЛОГІКИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ КНЕУ

Метою інтеграції багатьох дрібних філософських курсів у дві фундаментальні навчальні дисципліни, філософію і культурологію, є: по-перше, *підвищення рівня фундаментальності галузевих філософських дисциплін*; по-друге, *збільшення терміну вивчення інтегрованих дисциплін до трьох-чотирьох семестрів*; по-третє, *збереження загальної кількості годин*, що раніше відводились на вивчення всіх філософських дисциплін (як власно філософії і культурології, так і логіки, етики та естетики, релігієзнавства, філософії глобальних проблем сучасності, логіки та методології соціально-економічних досліджень). На наш погляд, за два роки практики читання інтегрованих курсів філософії та культурології вдалося з'ясувати не тільки позитивні наслідки названої інтеграції філософських курсів, а й негативний результат цього нововведення на юридичному факультеті КНЕУ.

Справа в тому, що відбулася *підміна змісту різних курсів логіки* для економістів і для юристів: якщо для економістів курс логіки у складі інтегрованого філософського може бути обмеженим проблематикою *філософської логіки*, то для юристів потрібний повноцінний курс *формальної логіки*, бо саме вона є не стільки дисципліною загальногуманітарного циклу, скільки професійно орієнтованою дисципліною на формування точного і чіткого мислення у